

29. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

Kansliatoimiston henkilökunta ym. Vuoden 1968 päättyessä oli toimistossa 9 vakinaista viranhaltijaa sekä 3 työsuhteessa olevaa kuukausipalkkaista toimihenkilöä.

Kansliatoimiston pitämään viraston diaariin kirjattiin kertomusvuonna 1 150 saapunutta ja 346 lähtenyt kirjettä.

Toimiston 13 viranhaltijalle myönnettiin sairauslomaa yhteensä 408 päivää ja 151 työntekijälle yhteensä 2 283 päivää. Kertomusvuoden aikana sattui 42 tapaturmaa, joista aiheutuneet 734 lomapäivää sisältyvät em. lukuihin.

Viraston 10 autoa ajoivat yhteensä 199 976 km ja ne 16 viranhaltijaa tai työntekijää, joille oli myönnetty oikeus oman auton käyttämiseen virkatehtävissä, virka-ajoa 96 343 km.

Ohjauksessa oli kertomusvuoden aikana yksi vakinaisen viranhaltija. Työsuhteisissa toimissa oli lisäksi viisi henkilöä, yksi voimistelunopettaja, kolme liikunnanohjaajaa sekä yksi ulkoilunohjaus- ja toimitsijatehtäviä hoitava henkilö. Työsuhteisiä kausi- ja kurssiohjaajia oli vuoden aikana yhteensä 85 henkilöä jäljempänä esitetyn toimintaselvityksen mukaisissa opetustehtävissä. Näistä muodosti kesäkauden uimaopetus- ja urheilunohjaustoimintaa hoitava opettajisto suurimman ryhmän. Heitä työskenteli kokopäiväisissä opetustehtävissä 12.6.—16.8. välisenä jaksana yhteensä 46 henkilöä.

Ohjaustoiminta seurasi vuoden kuluessa pääpiirteittäin entisiä muotoja. Kausiluonteisesti ohjelmoiduin toimintajärjestelmin tarjottiin moninaiset mahdollisuudet kaupunkilaisille osallistua henkilökohtaisesti ja jatkuvasti kuntoliikunnan harjoittamiseen, retki- ja ulkoilutilaisuuksiin. Varsinainen opetustoiminta kiinteytyi useiden harjoitusmuotojen osalta kurssimuotoiseksi. Täten toteutettiin mm. pujottelun, aikuisten uimaopetuksen ja tenniksen alkeiskurssin järjestely. Samalla siirryttiin myös näiden ohjausmuotojen opetuksessa maksulliseen, keskitettyyn ohjaukseen.

Uutena toiminta- ja palvelumuotona aloitettiin kuntosalitoiminta. Stadionin pohjoiskaarteen salitiloissa avattiin vuoden alussa tarkoitusta varten kalustettu kuntosali välineineen ja testauslaitteineen. Täällä käynnistettyyn ja yksilöllisesti ohjelmoituun kuntoharjoitteluun hakeutui 3 kk kestäneiden kevät- ja syystoimintajaksojen aikana 756 harjoittelijaa.

Vuoden aikana järjestettiin ohjattua kausi- ja kurssimuotoista toimintaa seuraavasti: kuntovoimistelu- ja kuntoryhmätoimintaa sekä kuntosalitoimintaa 3 kk:n harjoitusjaksoin naisille ja miehille erikseen; kunnan testausta joko erillisenä palveluna tai yhdistettynä kuntosaliharjoitteluun; taitoluistelukursseja; pikaluistelun ohjausta; pujottelukursseja; hiihdon neuvontaa ja latupalvelua sekä mäenlaskun ohjausta; ohjattuja hiihto-

ja laturetkiä määrätapalein; uimakoulu- ja hengenpelastustoimintaa kesäkautena uima-loissa ja uimarannoilla sekä aikuisten ja las-ten uimakursseja halleissa; ulkourheilumuo-tojen ohjausta kesäkautena (palloilut, yleis-

urheilu); tenniskursseja ulkokentillä; ohjat-tuja patikkaretkiä ja vaelluksia, ohjelmoituja ulkoilupäiviä, sieni- ja marjaretkiä sekä tant-suja (ulkoilmakonsertti-, kansantanssi- ja -leikkittelaisuuksia).

Kuntoliikunnan ryhmäharjoittelu ja toiminta sisäharjoitustiloissa.

Naisten kuntovoimistelu

Ohjauspaikka	Ohjausryhmä			Ryhmien luku-määrä	Ohjaajien luku-määrä	Ohjaus-kertojen määrä	Osanottaja-määrä
	Perheen-emännät	Kaup. palv. olevat	Kunto-voimist.				
Stadion	2	3	10	15	10	410	15 000
Kaikuk. 2	2	—	—	2	2	50	2 000
Kumpula	2	—	2	4	2	107	3 210
Pihlajamäki	—	—	4	4	4	132	4 720
Pukinmäki	—	—	4	4	2	66	2 640
Myllypuro	2	—	—	2	2	29	935
Pirkkola	1	—	1	2	2	42	3 240
<i>Kesäkausi:</i>							
Stadion	—	—	2	2	1	52	2 600
Kumpula	—	—	1	1	1	26	650
Pirkkola	—	—	1	1	1	26	1 040
Yhteensä	9	3	25	37	27	940	36 035

Miesten kuntoryhmäharjoittelu

Ohjauspaikka	Kaup. palv. olevat	Harjoittelun tasoryhmät			Ryhmien luku-määrä	Ohjaajien luku-määrä	Ohjaus-kertojen luku-määrä	Osanottaja-määrä
		Seniorit	Totut-telijat	Perus-kunto-ryhmä				
Stadion	2	2	8	8	20	6	390	6 435
Yrjönkatu	2	—	2	4	8	2	90	900
Pirkkola	—	—	2	2	4	2	96	1 680
Kumpula	—	—	4	4	8	2	150	1 950
Pihlajamäki	—	2	4	4	10	2	180	2 790
Oulunkylä	—	—	2	2	4	2	60	750
Lauttasaari	—	—	2	2	4	2	150	4 340
<i>Kesäkausi:</i>								
Stadion	—	—	2	2	4	2	36	720
Kumpula	—	—	1	1	2	1	18	270
Pirkkola	—	—	1	1	2	1	18	360
Yhteensä	4	4	28	30	66	22	1 188	20 195

Kuntovoimisteluun ja -harjoitteluun osal-listuneille myytiin kertomusvuoden aikana yhteensä 3 610 osanottokorttia à 5 mk.

Kuntosaliharjoittelu. Vuoden alussa Sta-dionin Pohjoiskaarteessa aloitettu kuntosalitoiminta liittyi olennaisesti kuntoryhmähar-

joittelun uudeksi muodoksi, jonka tarkoituk-sena oli opastaa helsinkiläisiä välineharjoitte-lun pääperiaatteisiin ohjelmoidun harjoitte-lun merkeissä.

Kuntosaliharjoittelua edelsi kunkin osallis-tujan kuntotasomääritys lihas- ja ergo-

metritestien avulla harjoituksen yksilöllistä suuntaamista varten. Harjoittelujakso kesti sekä kevät- että syyskautena 3 kk. Se koostui kuntosaliharjoituksesta, ryhmässä ohjatusta voimistelusta sekä ulkolenkeistä. Harjoittelun vaikutusta seurattiin kiinteästi erilaisin testein.

Kevään toimintajakso kesti 10.1.—15.4. ja vastaava syyskauden jakso 15.9.—20.12.

Kuntosalitoimintaa järjestettiin miehille mainittuina kausina neljänä iltana yhteensä 16 viikkotuntia ja naisille yhtenä iltana 4 tuntia. Harjoittelijoita oli 23—25 tuntia kohden. Ohjaustehtäviä hoiti kolme miespuolista ja yksi naispuolinen ohjaaja.

Harjoittelijamäärät

	Kevät 1968	Syky 1968	Yhteensä
Miehet	239	256	495
Naiset	91	170	261
Yhteensä	330	426	756

Kuntosaliharjoitteluun oikeuttavan kausikortin hinta oli 15 mk.

Kunnon testaus. Fyysisen suorituskyvyn mittaukset kuuluivat oleellisesti kuntosaliharjoitteluun osallistuneiden kokonaisohjelmaan. Erillisesti tarjottiin ohjaustoimiston toimesta Kallion virastotalossa työskentelevälle henkilökunnalle mahdollisuus osallistua vapaaehtoisesti kuntotestiin, mikä tapahtui ergometri- ja lihastesteinä. Testaukseen osal-

listui 112 naista ja 21 miestä eli yhteensä 133 henkilöä. Testausmaksu oli 2 mk.

Talvikauden ulkoilutoiminta. Talvi 1968 alkoi Helsingissä kovien pakkasien merkeissä. Alin päivälämpötila, -26.7°C , mitattiin 12.1. Pysyvä lumipeite saatiin jo 1.12. 1967 alkaneella viikolla, mutta lumi pysyi pehmeänä pakkaslumena aina helmikuun vaihteeseen asti, jolloin ensimmäinen suoja-kausikausi sattui. Helmi—maaliskuun vaihteessa lumikerros väheni ratkaisevasti talvitoimintaa silmälläpitäen.

Pakkaset aiheuttivat 14.1. suunnitellun kaupungin hiihtoretken peruuttamisen ja vaikeuttivat tammikuun alussa alkanutta pujottelun ja mäenlaskun ohjausta rajoittaen osanottajamääriä.

Pujottelun ohjauksessa siirryttiin kertomusvuonna kurssiluontoiseen toimintaan kaupungin viidessä rinteessä, jolloin yhteensä 306 osanottajaa suoritti 10 opetuskertaa käsittävän alkeiskurssin. Myös nuorisolle järjestettiin urheilulomalla kolmet kurssit.

Taitoluistelun ohjausta järjestettiin joulujaksoin ja urheiluloma-aikaisin kurssein sekä määrällisesti jatkuneena toimintana 1.1.—8.3. välisenä jaksona. Opettaja-apua antoivat järjestelyissä myös taitoluistelun erikoisseurat Helsingfors Skridskoklubb, Helsingin Luistelijat ja Helsingin Jalkapalloklubi.

Pikaluistelun ohjaus keskittyi Eläntarhaan, missä ohjattiin kolmesti viikossa. Ohjauksessa oli mukana 45 tyttöä ja poikaa.

Ohjauskohde	Kohteiden lukumäärä	Ohjaajien lukumäärä	Ohjauskertojen määrä	Osanottajien yhteismäärä
Pujottelu				
Meilahti, Käpylä, Pihlajamäki, Herttoniemi, Salmi	5	9	210	3 120
Mäenlasku				
Roihuvuori, Käpylä, Munkkivuori, Maunula, Vartiokylä	5	5	154	2 809
Taitoluistelu				
Pirkkola, Meilahti, Lauttasaari, Kallio, Vartiokylä	5	15	103	3 140
Pikaluiستelu				
Eläintarha	1	1	24	250
Yhteensä	16	30	491	9 319

Ohjattu ulkoilu ja retkeily. Yleisön kiinnostus mainittuun toimintaan osoitti edelleen nousevaa suuntausta. Kaupungin retkien järjestäjäseuroihin liittyi entisten Helsingin Ladun ja Helsingin Yleisen Matkailijayhdistyksen lisäksi vastaperustettu Helsingin Työväen Retkeilijät. Opastettuja retkiä järjestettiin kertomusvuonna yhteensä 22, mikä osoittaa lisäystä edelliseen vuoteen nähden huolimatta siitä, että tilaisuuksia jouduttiin peruuttamaan alkutalven pakkasten takia. Retkien yhteinen osanottajamäärä oli 9 137. Ohjaustoimisto hoiti kaupungin edustuksen

Tahkon hiihdon ja Seitsemän Veljeksien hiihdon sekä vaelluksen järjestelytoimikunnissa.

Kaksipyöräisten Käytön Edistämissyhdistyksen kanssa järjestettiin polkupyöräretki.

Pirkkolan urheilupuiston ja Keskusurheilupuiston testipolkujen lopullinen merkitseminen suoritettiin. Pirttimäen ja Solvallon välille suunniteltiin ja merkittiin uusi ulkoilupolku. Uusia paikallislataja suunniteltiin Mustikkamaalle, Lauttasaareen, Kontulaan, Myllypuroon ja Niemenmäkeen, minkä lisäksi kaupungin merkityn ulkoilureittiverkon kuntoa valvottiin kautta kertomusvuoden.

Ohjauskohde	Kohteiden lukumäärä	Ohjaajien lukumäärä	Ohjauskertojen määrä	Osanottajien määrä
Opastetut vaellusretket	8	102	10	2 227
Polkupyöräretket	3	40	3	1 950
Helsinki-päivän kävely	1	6	1	300
Ulkoiluväen tapaamiset	3	4	3	600
Opastetut marja- ja sieniretket	2	26	2	642
Opastetut hiihtoretket	4	27	4	2 518
Koululaisten hiihtopäivä	1	6	1	500
Yhteensä	22	211	24	8 737

Tantsut. Kesäkauden ulkoilutilaisuuksina järjestettiin kuuset tantsut kaupungin eri puistoissa yhteistoiminnassa ohjaustoimiston, Seurasäätiön ja helsinkiläisten kansan-

tanssijärjestöjen kanssa. Ohjaavina järjestöinä oli toiminnassa mukana yhdeksän kansantanssi- ym. järjestöä.

Tantsujen ohjelmaan liittyivät kansantanssiesitykset, soittokunnan konsertti, pelimannimusikki, yleisölle ohjatut tanhut, tanssit, leikit ja kilpailut sekä yhteislaulut. Pirkkolan urheilupuistossa järjestetty tilaisuus oli samalla 12.6. vietetyn Helsinki-päivän pääjuhla laajennetuin erityisohjelmin.

Tantsut järjestettiin seuraavasti:

	Yleisöä yht. henkilöä
12.6. Pirkkolan urheilupuisto jää- kiekkorata	3 000
30.6. Pikkukoski	150
31.7. Taivaskallio	400
11.8. Mustikkamaa	300
21.8. Kaivopuisto	300
1.9. Kansallismuseon piha	300
Yhteensä	4 450

Uimakoulutyö ja kesäurheilun ohjaus. Uimakoulutoimintaa ja kesäurheilumuotojen ohjausta järjestettiin 12.6.—16.8. välisenä jaksena 24 uimalassa tahi uimarannassa. Toimintaa ohjasi 57 kokopäiväistä ohjaajaa. Uimaloissa kävi kesän aikana n. 750 000 kaupunkilaista. Pelastustoimenpiteitä suoritettiin 13 kertaa ja tekohengitystä annettiin kolmessa tapauksessa. Kesän aikana ei uimaloissa vartioituna aikana tapahtunut hukkumisonnettomuuksia. Ohjaustoiminta päättyi 15.8. pidettyyn uimapromootioon Uimastadionilla, missä seppelöitiin lähes tuhat uimamaasteria ja -kandidaattia. Promootorina toimi urheilu- ja ulkoilulautakunnan jäsen Mauri Reutsalo.

Kaupungin alueella suoritettu uimaopetus 12.6—16.8. 1968

Uimala, uimaranta	Opett. lukum.	Oppil. lukum.	Maist.	Kand.	Rantatoiminta, eri harrastelajat osanottajamäärineen (obj.kerta + os.otto)					Toi- minnan koko- nais- luku	Rannalla kävijöitten määrä
					Uinti	Palloilu	Urheilu- leikit	Voimis- telu, voimailu	Lenkit, pelit, kilpailut		
Uimastadion	5	301	82	205	—	—	—	—	—	—	268 462
Kumpula	5	184	32	92	—	—	—	—	—	—	148 441
Hevossalmi	2	52	2	7	578	111	—	7	8	704	1 125
Jollas	1	43	3	4	523	37	—	—	171	731	370
Laajasalo	5	116	10	26	1 674	—	—	46	633	2 353	54 900
Lauttasaari	3	162	6	16	1 664	57	7	27	124	1 879	10 860
Luukkaa	2	52	2	8	241	—	—	—	—	241	31 050
Malmi	3	48	11	10	207	419	—	61	27	714	5 400
Pakila	3	82	17	29	552	55	—	21	10	638	3 350
Pihlajasaari	1	29	—	1	695	—	—	—	68	763	28 800
Pirkkola	2	250	42	91	1 617	452	80	—	82	2 231	14 905
Pukinmäki	1	24	1	3	354	185	91	—	37	667	1 565
Pohj. Haaga ja Roihuvuori }	1	152	1	10	1 013	—	—	—	—	1 013	5 850
Suomenlinna	2	77	12	7	788	276	16	42	65	1 187	2 150
Varsasaari	1	23	—	2	84	95	30	8	111	328	558
Vartiokylä	3	71	11	11	985	529	—	1 291	80	2 885	13 500
Vuosaari	3	130	3	8	787	67	21	154	618	1 647	3 600
Marjaniemi	3	93	41	130	—	—	—	—	—	—	25 000
Munkkiniemi	2	25	5	7	—	—	—	—	—	—	35 000
Pikkukoski	3	64	42	96	—	—	—	—	—	—	29 200
Seurasaari	2	54	11	16	—	—	—	—	—	—	44 737
Uunisaari	2	118	6	3	—	—	—	—	—	—	24 800
Vartiosaari	1	50	21	16	—	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	56	2 200	361	798	11 762	2 283	245	1 657	2 034	17 981	753 623

Aikuisten uimakurssit. Uimastadionilla ja Kumpulan uimalassa järjestettiin kesän aikana 10 aikuisten uimakurssia, joilla oli 129 oppilasta; heistä oli naisia 99 ja miehiä 30. Uimataidon saavutti 95 % oppilaista. Kurssin osanottomaksu oli 20 mk.

Kertomusvuoden aikana aloitettiin aikuisten uimaopetuskurssit myös uimahalleissa. Kurssien opetustoiminta järjestettiin Yrjönkadun uimahallissa naisten altaassa aamupäivisin ja Pirkkolassa iltaisin. Kukin kurssi käsitti 8 opetustuntia. Kurssimaksu oli 25 mk. Lapsille järjestettiin 2 kurssia kokeilu- luonteisesti.

Kursseja Oppilaita

Kevätkaudella	11	219
Syyskaudella	10	125
Yhteensä	21	344

Tenniskurssit. Kesäkauden aikana järjestettiin Lauttasaaren ja Velodromin ulkokentillä 9 tenniksen alkeiskurssia, joista kukin käsitti 10 ohjattua tuntia. Kurseilla oli 141 osanottajaa. Kurssin osanottomaksu oli 20 mk.

Taitovoimistelun ohjaus. Voimistelun ulko- harjoituspaikalla, Pallokentällä, järjestettiin 1.6.—31.8. välisenä aikana kolme kertaa viikossa taitovoimistelun ohjausta, ohjaajan toimiessa samalla harjoitusalueen valvojana ja kunnostajana. Ohjauksia oli 37 ja ohjauksen kokonaisosanottajamäärä 400.

Leirien tarkastus. Kesäkauden 1968 aikana järjestivät helsinkiläiset voimistelu- ja urheiluseurat 28 kesäleiriä jäsenistölleen osittain kaupungin ja osittain Helsingin ympäristökuntien ulkoilualueilla, leiri- ja kurssikeskuksissa. Osanottajia leireillä oli 821 ja leiripäiviä oli 163. Leirejä varten seurat saivat urheilu- ja ulkoilulautakunnan myöntämän, yhteensä 10 000 mk:n suuruisen avustuksen. Ohjaustoimiston taholta suoritettiin kesän kuluessa 12 seuran kesäleirin tarkastus.

Tiedotus-, julkaisu- ja suhdetoiminta. Kaupungin urheilu- ja ulkoilupaikkojen käytön

ja niillä tapahtuvan ohjaustoiminnan tunnetuksi tekemistä varten ohjaustoimisto toimi monin eri tavoin. Vuoden kuluessa täydennettiin valo- ja väridiakuvasarjaa ulkoilualueista, laitoksista, uimarannoista, ohjatusta ulkoilu-, retki- ja sisäharjoitustoiminnasta. Hankittu kuva-aineisto oli käytössä lehti-informaatiossa, näyttelyissä, omassa julkaisu- toiminnassa sekä koulutus-, luento- ja tiedotustilaisuuksissa.

Sanomalehdistö hoiti kiitettävästi palstoillaan kaupungin urheilu- ja ulkoilupaikoilla tapahtuvan kuntoliikuntatoiminnan tiedotusta. Kaupungin retket ja kuntoharjoitusvuorot olivat viikottain, jopa päivittäin päivälehtien palstoilla.

Vuoden alussa valmistui Suomi-Filmin tuottamana kesäkauden ulkoilutoimintaa esittelevä väriyhtelokuva »Tule mukaan», jonka kutsuvierasnäytäntö oli 23.2. Elokuvas- ta otettiin useita kopioita, joiden levikistä huolehtivat kaupunginkanslia, ohjaustoimis- to ja kaupungin nuoriso- ja raittiustoimistot.

Ohjaustoimisto huolehti 12.6. vietetyn Hel- sinki-päivän pääjuhlan järjestelyistä Pirk- kolan urheilupuistossa. Tilaisuudessa oli yli 3 000 kaupunkilaista, jotka tutustuivat uuteen urheilukeskukseen ja osallistuivat 2½ tuntia kestäneeseen ohjelmalliseen juh- laan. Kaupunki tarjosi ilmaisen kuljetuksen liikennelinjoilla tilaisuuteen osallistuneille.

Ohjaustoimiston julkaisuina valmistettiin ja jaettiin kertomusvuoden aikana yleisölle seuraavat esittelylehtiset ja kartat:

29. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

Esitteen nimi	Suomen- kielisiä kpl	Ruotsin- kielisiä kpl
Ulos Sukset Survais- kaa — Skiden den slinger	10 000	5 000
Helsinki-päivä Pirk- kolan urheilupuis- tossa — Helsingfors dagen i Britas idrottspark	8 000	1 000
Kaupungin retkiohjel- ma syksyllä 1968 ...	10 000	5 000
Helsingin uimalat, ui- marannat ja uima- koulut (liikenne- kartta)	15 000	5 000
Kuntoharjoittelu 1968 —1969	25 000	—
Helsingin kaupungin uimahallit (väritai- telehti)	25 000	5 000
Tantsut kesällä 1968	8 000	3 000
Yhteensä	101 000	24 000

Järjestettyjä näyttelyitä ohjaustoimisto tuki antamalla käyttöön karttoja, julisteita, valokuvia ja esittelylehtisiä: 15.—22.1. talviurheilunäyttely sekä 21.—25.10. alppihiihtoa esittelevä näyttely Stockmannin tavaratalossa; 1.—25.2. PYP:n mainosikkunassa latuverkkokartta, mäkien ja rinteiden esittely sekä retkijuliste ja lisäksi 19.—22.8. sosiaalipoliittinen kongressi Otaniemessä.

Tiedotus- ja suhdetoiminnasta mainittakoon vielä seuraavat muodot: sanomalehdille jatkuvana jakeluna toimitettu uutis- ja kuva-palvelu, informaatiotilaisuudet ja toimittajien vierailut järjestetyissä harjoitustilaisuuksissa; TV:n ja radion välityksellä suoritettut haastattelut ja kuvaukset; maksulliset sanomalehti-ilmoitukset ohjatuista kausitoimintamuodoista ja kurseista; eri kurseja ja tilaisuuksia selvittelevät ulkojulistet, kartat, monistheet ja opasteet; urheilu- ja ulkoilujärjestöille, kouluille, kursseille, lai-

toksille, virastoille ja yhteisöille suoritettu tiedotuspalvelu; Kallion virastotalosta 1. 1. alkaen lähteneen kaupungin postin frankkeeraaminen leimalla »Tule mukaan — Kom med», mikä käsitti tekstin ohella eri toimintakausina vinjetit aiheina uinti, patikointi, kuntoharjoittelu ja hiihto; ohjaustoimiston virkailijoiden luento- ja tiedotustilaisuudet järjestöjen, laitosten, koulujen ja kurssien järjestämissä tilaisuuksissa; ohjaaja-, opas-, asiantuntija- ja luennoitsijapalvelua eri yhteisöille urheilu- ja ulkoilutoiminnan alalta sekä ohjaustoimiston välitön yleisönpalvelu urheilu- ja ulkoilukysymyksissä.

Ohjaustoimiston palveluksessa kausi- ja kurssiohjaajina toimiville opettajille järjestettiin kausittain kurssi-, neuvonta- ja tiedotustilaisuuksia. Uimaopettajille järjestettiin koulutuspäivät Pirkkolan urheilupuistossa 10.—11.6. Osanottajia oli päivillä 52. Ohjaustoimiston kolme liikunnanohjaajaa olivat Suomen Kuntourheiluliiton järjestämällä testajakurssilla.

Tutkimustoiminta. Urheilun ja ulkoilun ohjaustoiminnan ja laitosten käytön kehittämismuunnun selville saamiseksi aloitettiin tutkimukset v:n 1967 lopulla.

Ohjaustoimisto pyrki osoitettujen määrärahojen puitteissa käynnistämään ja toteuttamaan tutkimustoimintoja. Toimiston alituisesti muuttuva ja muotoutuva toiminta-alue edellyttäisi jatkuvaa tutkimustoimistoa, mutta tätä ei ollut voitu toteuttaa.

Tutkimukset jouduttiin suuntaamaan yleis-tutkimukseen jo käynnissä olevien toiminta-
projektien alueilla pistetutkimusluontoisiksi.

Kertomusvuonna suoritettiin seuraavat tutkimukset:

1. Rantayleisön suhtautumista Pihlajasaa-
ren uimalaan koskevan tutkimuksen suunnittelu tapahtui v:n 1967 puolella. Se suoritettiin haastattelututkimuksena käsittäen 100 miestä ja 100 naista Pihlajasaaressa kävijöistä. Tutkimuksen tarkoituksena oli saada selville käyttäjien motiiveja, esiintyneitä

puutteita sekä selvittää yleistä Pihlajasaaren käyttöä.

2. Liikuntaharrastuksia Hanasaaren voimailotoksella mittaava tutkimus oli luonteeltaan jonkinlainen esitutkimus, sillä haastattelulomakkeen runko-osaa oli tarkoitus käyttää myös laajempaan Helsingin asukkaita käsittävään tutkimukseen. Tutkimus toteutettiin haastattelututkimuksena haastatteleamalla paikalla yli 100 henkilöä.

3. Kaupungin sisäharjoitustilojen käyttöä ja käyttöaikoja koskevan tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää kaupungin avustusta saavien seurojen salien käyttöä. Varsinaisen tutkimuksen alkutarkoituksena jouduttiin kuitenkin luopumaan, koska pelkästään tarkkailuun ja haastattelujen suorittamiseen olisi tarvittu satakunta henkilöä eikä näin laajan tutkimuksen toteuttamiseen ollut tarpeeksi määrärahoja. Ajankohdaksi valittiin viikko 4.—8.3. ja kohteiksi keskustan liikuntapaikkoja, kouluja sekä kaupungin omat (vuokratut) harjoitustilat. Tutkimus suoritettiin haastattelijoina ja haastattelulomakkeita käyttäen.

4. Aikuisten uimakoulumotivaatioista tehtävän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää aikuisten uimaopetustoimintaan liittyviä asioita. Tutkimus suoritettiin aikuisten uimakouluissa Uimastadionilla, Pirkkolan uimahallissa ja Kumpulassa. Yhteensä haastateltiin yli 100 henkilöä. Haastattelut suoritettiin uimakoulujen kurssiajan keskivaiheilla kesällä 1968.

5. Uimastadionin ja Kumpulassa käyttötutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, kutka näissä uimaloissa kävivät, koska ja kuinka usein, mitä hyviä ja huonoja puolia he näkivät laitoksissa ja sen henkilökunnassa, mitä moitteita ja toivomuksia heillä oli jne. Kummassakin laitoksessa haastateltiin n. 500 satunnaisella otannalla valittua henkilöä, miehiä ja naisia. Uimastadionia koskeva tutkimus valmistui, Kumpulaa koskeva tutkimus oli valmisteilla.

6. Tutkimuksella kaupungin asukkaiden

suhtautumisesta liikuntaan oli tarkoitus selvittää helsinkiläisten mahdollisia toivomuksia liikuntatilaisuuksien järjestämisestä, odotuksia tällä toiminnan alueella sekä tietämystä tällaisen toiminnan tiedottamisesta. Kohteiksi päätettiin ottaa 18—59-vuotiaat helsinkiläiset. Tilaston mukaan näitä oli 1.1.1968 311 716 kpl. Henkikirjan ns. muu väestö jäi tutkimuksen ulkopuolelle, eikä siis sisälly näihin lukuihin. Tutkimus suoritettiin v:n 1965 lopulla toimeenpannun väestölaskennan aineiston perusteella, joka sekin perustui otantaan. Tästä aineistosta poimittiin vuorostaan tasavalisesti tutkimuspopulaatio. Samalla otettiin v:n 1965 jälkeen kaupunkiin muuttaneet huomioon. Otokseen tuli n. joka 19. helsinkiläinen, joten tutkimuspopulaation suuruus oli 1 629 vähintään 18 v. ja enintään 59 v. täyttäneitä helsinkiläisiä.

Teknillinen toimisto hoiti lautakunnan hallinnossa olevien alueiden, rakennusten, laitosten ja laitteiden kunnossapito- sekä perusparannustöiden teknillisiä luonteiset asiat, antoi viraston osastoille ja toimistoille teknillistä asiantuntija-apua ja rakennusteknillisissä asioissa ohjeita viraston suoritettavina olevien tehtävien hoitamisessa sekä huolehti näiden tehtävien yleis- ja erityisvalvonnasta.

Toimiston henkilökuntana oli insinööri ja kaksi rakennusmestaria.

Urheiluosasto

Henkilökunta. Osastossa oli kertomusvuoden lopussa 12 viranhaltijaa. Työsuhteisen henkilökunnan määrä oli korkeimmillaan heinäkuussa eli 300 henkilöä ja alimmillaan huhtikuun alussa eli 161 henkilöä.

Urheilupaikat. Urheiluosaston 1.1.1968 alkaen kunnostamia ja kertomusvuoden aikana valmistuneita kohteita oli seuraavasti:

29. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

Urheilupaikat	Lukumäärä
Yleisurheilukenttiä	15
Jalkapallo » (ruohopint).....	22
Jalkapallo » (hiekkapint.).....	28
Pesäpallo »	11
Koripallo »	26
Lentopallo »	60
Palloilu » (koululais- eli korttelikentät)	16
Tennis » (massapint.)	13
Tennis » (asfalttipint.)	10
Ratsastus »	2
Pyöräilyratoja	1
Jousiammuntaratoja	1
Hyppyrimäkiä	
kiinteitä	11
putkirakenteisia	5
Pujottelurinteitä	4
Kelkkämäkiä	2
Luistinratoja	50
Maa-uimaloita	2
Uimalammikoita	1
Uimarantoja	17
Voimistelualueita	1
Voimailulavoja	14

Luistinratojen yhteinen pinta-ala oli 288 950 m². Jääkiekkokaukaloita oli 21, rakennusviraston kanssa kunnostetut mukaan lukien yht. 78. Viitoitettuja hiihtolatuja oli n. 280 km ja ulkoiluteitä n. 41 km, joista 25 km oli valaistu.

Valvottuja urheilu- ja palloilukenttiä sekä uimaloita että uimarantoja käyttivät harjoitukseen ja virkistäytymiseen arviolta seuraavat henkilömäärät:

	Henkilöä
Kesäkauden aikana	
Urheilukentät	761 000
Uimalat ja uimarannat	847 000
Talvikauden aikana	
Luistelu	897 000

Urheilukentillä, uimaloissa ym. järjestettiin yht. 6 337 kilpailu- ja muuta tilaisuutta.

Sisäurheilutilat ovat olleet varattuina seuraavasti:

C-Messuhalli (Käyttö ajalla 1.1.—15.4. ja 23.10.—31.12.)

	Varattuja tunteja	Kilpailuja
Jalkapalloilu	134	—
Jousiammunta	247	5
Ilma-aseammunta	151	—
Koripalloilu	518	117
Lentopalloilu	1 084	61
Pesäpalloilu	127	—
Sulkapalloilu	383	—
Yleisurheilu	28	—
Muut varaukset	5	—
Yhteensä	2 677	183

Harjoittelijoita hallin kaikissa kohteissa kävi yht. 15 906 henkilöä.

Kumpulan uimala (Käyttö ajalla 1.1.—15.4. ja 15.9.—30.12.)

	Varattuja tunteja	Kävitöitä
Kerhosali		
kerhot	56	476
pöytätennis	229	548
voimistelu (naiset)	163	2 722
Voimistelusalit		
nyrkkeily	170	516
voimistelu (miehet)	82	271
Voimailusali		
voimaharjoittelu	585	3 891
Yhteensä	1 285	8 424

Pirkkolan urheilupuisto Palloiluhalli (Käyttö ajalla 17.9.—31.12.)

Laji	Pääsymaksulliset til.	Katseli-joita	Pääsymaksuttomat	Katseli-joita	Varatut harjoitustunnit	Harjoittelijat
Koripallo	—	—	11	464	212	2 591
Käsipallo	2	551	212	10 729	127	1 522
Lentopallo	5	943	—	—	77	743
Tennis	—	—	—	—	144	323
Voimistelu	—	—	—	—	70	1 920
Yhteensä	7	1 494	223	11 193	630	7 099

Uimahalli (Käyttö ajalla 18.5.—31.12.):

Kansakoulujen ja yliopiston voimistelulaitokselle varattuja harjoitustunteja oli 192 ja niillä kävijöitä 9 006. Seurojen varattuja harjoitustunteja oli 116 ja niillä kävijöitä 965. Hallissa pelattiin kolme vesipallo-

ottelua ja niitä katseli 401 henkilöä. Yleisöajalla kävi hallissa 164 206 henkilöä, joista 100 737 ajalla 1.6.—26.8.

Voimailusali (Käyttö läpi vuoden):

Kunto- ja voimaharjoitteluun varattuja tunteja oli 1 124. Kävijöitä oli 14 051.

Kerhohuoneet (Käyttö ajalla 17.9.—31.12.):

Huoneita varattiin 41 tuntia ja niissä kävi 832 henkilöä.

Ruskeasuon urheiluhalli (Käyttö ajalla 1.1.—31.5. ja 1.9.—31.12.)

Laji	Kilpailut	Osanotto	Katselijat	Kilpailutunnit	Varatut harjoitust.	Harjoittelijat
Koripallo	227	2 953	5 088	262	428	3 736
Käsipallo	477	7 982	10 201	459	636	7 612
Nyrkkeily	—	—	—	—	567	5 942
Painonnosto	2	55	470	6	1 269	10 091
Ratsastus	12	290	3 967	29	2 915	21 472
Sulkapallo	9	706	295	73	355	2 803
Tennis	—	—	—	—	5 697	11 886
Koulut	46	767	477	51	84	271
Yhteensä	773	12 753	20 498	880	11 951	63 813

Stadionin harjoitussalit

Itäsivun kolme salia (Käyttö läpi vuoden): Saleja oli varattu palloilua, voimistelua ym. liikuntaa varten 6 532 t ja harjoittelijoita niillä kävi 61 755. Koripallon sarjaotteluja pelattiin 12 ja lentopallon 5.

Pohjoiskaarre (Käyttö ajalla 1.1.—10.4. ja 23.9.—31.12.)

	Varatut tunnit	Harjoittelijat
Balettikoulu	79	536
Karate	30	314
Pöytätennis	385	787
Tanhu	36	626
Voimistelu	224	3 035
Yoga	72	516
Yhteensä	826	5 814

29. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

Yrjönkadun uimahalli (Käyttö ajalla 1.1.—1.6. ja 27.8.—31.12.):

Kuntosalin harjoitustunteja oli 1 114 ja niillä kävijöitä arviolta 16 000.

Ison ja pienen uima-altaan varattuja harjoitustunteja oli 1 211, joilla kävi 44 612 harjoittelijaa (seurat, koulut ym.).

Pääsymaksun suorittaneita kävijöitä oli molemmissa altaissa ja saunoissa seuraavasti:

Iso allas (miehiä)	66 825
» (naisia)	2 210
Pieni allas (naisia)	19 467
Yhteensä	88 502

Sisäurheilutilojen ja uimahallien varattujen harjoitustuntien yhteenlaskettu määrä oli 27 658 t ja niillä kävi n. 247 500 harjoittelijaa.

Ulkourheilutilaisuudet. Urheilupaikkojen kesä- ja talvikäyttö, kilpailutilaisuudet (pääsymaksulliset sekä -maksuttomat), niissä käyneet yleisömäärät, varatut harjoitustunnit kävijämäärineen urheilulaeittain selviävät seuraavasta yhteenvedosta:

Kesäkäyttö

Laji	Pääsymaksulliset kilpailut	Yleisöä	Pääsymaksuttomat kilpailut	Yleisöä	Varatut harjoitustunnit	Käyttö varatuilla harjoitustunneilla
Yleisurheilu	5	7 400	309	35 309	239	11 680
Jalkapallo	84	26 467	3 965	126 900	1 314	28 448
Pesäpallo	28	20 931	456	53 850	388	5 543
Koripallo	—	—	5	600	413	6 300
Käsipallo	—	—	42	420	28	240
Lentopallo	—	—	244	6 600	2 890	29 264
Maahockey	3	200	37	1 400	9	130
Pyöräily	1	950	48	4 550	—	—
Ratsastus	1	—	5	—	—	—
Tennis	—	—	—	—	5 522	11 787
Uinti ja vesipallo	2	398	63	—	—	—
Koiraurheilu	2	1 700	2	—	280	—
Muut kilpailut ja tilaisuudet ...	4	4 774	30	9 400	—	—
Yhteensä	130	62 820	5 206	239 029	11 083	93 392

Talvikäyttö

Hiihto ja mäenlasku	3	2 236	9	250	—	—
Jääkiekko	3	208	459	24 130	1 042	20 580
Jääpallo	12	3 235	205	15 250	77	1 365
Kaukalopallo	—	—	208	5 780	158	1 860
Pikaluistelu	3	1 910	21	750	37	265
Taitoluistelu	—	—	—	—	326	6 160
Talvijalkapallo	—	—	98	5 400	—	—
Muut kilpailut ja tilaisuudet	2	1 250	3	1 550	15	200
Yhteensä	23	8 839	1 003	53 110	1 635	30 430

Ulkoiluosasto

Uudisrakennustöitä suoritettiin seuraavasti: Kallion lähiökentän pukusuojan ja Konalan lähiökentän rakentaminen; ulkoiluteiden rakentaminen reiteillä: Vihdintie—Tali, Munkkiniemen silta—Tali, Maasälväntie—Pihlajamäen ulkoilutie ja Laakson kentän ohitus-tie; ulkoiluteiden valaistuksien rakentaminen reiteillä: Pohjois-Haaga—Vihdintie, Koivikotie—Keskuspuiston ulkoilutie, Nousiaistentie—Ruskeasuon ratsastushalli, Aarnila—Viikinkmäki — Vantaanranta — Oulunkylä — Taivaskallio; Meilahden urheilupuiston katsojien rakentaminen sekä ratsutien rakentaminen välille Laakso—Ruskeasuon.

Perusparannustyöt. Vuoden aikana suoritetuista urheilupaikkojen perusparannustöistä mainittakoon: Eläintarhan ja Käpylän urheilukentän, Haapaniemen lähiökentän, Roineentien korttelikentän ja Yrjönkadun uimahallin tennissalin valaistuksen uusiminen; Pohjois-Haagan korttelikentän yli menevän suurjännitejohdon kaapeloiminen; Uimastadionin kävelyteiden sekä Lauttasaaren ja Käpylän urheilupuiston tenniskentän asfaltoiminen; Puistolan lähiökentän laajentaminen; Käpylän urheilupuiston hiekkakentän, Käpylän, Pitäjänmäen ja Munkkiniemen urheilukenttien sekä Roihuvuoren, Pajamäen ja Ruskeasuon lähiökenttien perushiekoituksen suorittaminen; ulkoilutien turvehtiminen reitillä Pohjois-Haaga—Vihdintie; Reposalmen uimarannan puiden juurien suojaaminen; Kallion lähiökentän tukimuurin jatkaminen; Roineentien korttelikentän aidan rakentaminen; puistotöiden suorittaminen Ruskeasuon ratsastushallin ympäristössä, Malmin uimarannalla ja Kannelmäen lähiökentällä; Ouratsaaren sillan peruskorjauksen suorittaminen; 10 uimarantaponttoonin ja 4 jääkiekkokaukalon rakentaminen; Meilahden urheilupuiston pujottelurinteen lähtölavan rakentaminen; Uimastadionin vedenkiertojärjestelmän muuttaminen sekä Ruskeasuon ratsastushallin tennishallien pukusuojien välinekaappien rakentaminen.

Henkilökunta. Kertomusvuoden päättyessä oli osaston palveluksessa 13 viranhaltijaa. Työsuhteista henkilökuntaa oli eniten heinäkuussa, 202 henkilöä ja vähiten marraskuussa, 75 henkilöä.

Ulkoilualueet ja -puistot. Osaston hoidossa olivat v:n 1968 aikana Karjakaivon, Kauhalan, Kaunissaaren, Luukkaan, Nuuksionpään, Pirttimäen, Rastilan, Salmen ja Uutelan ulkoilualueet sekä Kivinokan, Lauttasaaren, Mustikkamaan, Pihlajasaaren, Sata-masaaren, Seurasaaren, Tullisaaren, Varisja Pitkäsaaren sekä Varsasaaren ulkoilupuistot. Ulkoilualueiden yhteenlaskettu pinta-ala oli vuoden lopussa 3 608 ha ja ulkoilupuistojen pinta-ala 208 ha eli yhteensä 3 816 ha. Urheilu- ja ulkoilulautakunnan hallintoon kertomusvuoden aikana annetuista uusista alueista on mainittava Karjakaivon, Pirttimäen ja Salmen ulkoilualueisiin liitetyt lisäalueet, yht. 482 ha sekä Mustikkamaan ulkoilupuistoon liitetty Honkaluodon saari ja Seurasaaren ulkoilupuistoon liitetty Läntinen Pukkisaari, yht. n. 1 ha.

Eri alueilla käyneiden yksityisten autojen ja moottoriveneiden päivittäiseen laskentaan sekä yleistä liikennettä hoitaneiden liikennöitsijöiden antamiin tietoihin perustuvat, pistokokein tarkistetut kävijämäärät muodostuivat seuraaviksi:

	V. 1968	V. 1967
Karjakaivo	8 000	7 000
Kauhala	2 000	2 000
Kaunissaari	28 000	29 000
Luukkaa	170 000	160 000
Nuuskionpää	13 000	13 000
Pirttimäki	43 000	40 000
Rastila	80 000	70 000
Salmi	42 000	31 000
Uutela	35 000	33 000

Seurasaaren samoin kuin Mustikkamaan-kin kävijämäärät kohosivat suunnilleen sa-

moihin lukuihin kuin edellisenäkin vuonna nimittäin n. 300 000:een ja 165 000:een. Pihlajasaassa kävijöitä oli n. 70 000 (55 000).

Suosituimmat kausi- ja tilapäisteltiluun käytetyt alueet olivat Itä-Pihlajasaari, Kaunissaari, Luukkaan Luukinjärvi ja Kaitalampi, Tullisaari (leirintäaluetta mukaan lukematta), Rastila ja Uutela sekä Satamasaaren ulkoilupuistoon kuuluva Malkasaari.

Salmen ulkoilualueella sijaitsevan pujotelurinteen hiihtohissejä käytti vuoden aikana aikuiset 38 756 (27 392) kertaa ja lapset 37 464 (14 697) kertaa, yhteensä nousukertoja oli 76 220 (42 089).

Kaupungin kaikilla varsinaisilla ulkoilutarkoituksiin varatuilla alueilla Keskuspuistoa lukuun ottamatta tapahtui kertomusvuoden aikana n. 1 250 000 henkilökäyntiä eli n. 50 000 käyntiä enemmän kuin edellisenä vuonna.

Viikonloppu- ja lomamajat. Vuosittain

Alue	Ahkerasti käytetty	Kohtalaisesti käytetty	Vähän tai ei ollenkaan käytetty	Majoja yhteensä
Kivinokka	437	108	51	596
Lauttasaaren Särkiniemi	110	90	58	258
Satamasaari	87	29	19	135
Varsasaari	160	65	22	247
Yhteensä	794	292	150	1 236

Urheilu- ja ulkoilulautakunta myönsi erikseen tehtyjen anomusten perusteella asumisluvan talvikaudeksi 1968/69 Kivinokassa 44 (ed. v. vastaavasti 45) majanomistajalle.

Rastilan ulkoilualueella oli 20 kaupungin omistamaa 2—4 hengen lomamajaa, joita vuokrattiin kesäkauden aikana yhteensä 135 helsinkiläisperheelle kahden viikon ajaksi perhettä kohti. Jonotuslistalle kertyi lisäksi 75 perhettä, joille ei ollut mahdollista vuokrata majaa heidän haluamanaan ajankohtana.

Ulkoilumajat ja saunat. Pirttimäen ulkoilumajassa oli henkilömajoitusvuorokausia

tehtävän telttailusopimuksen perusteella oli eri ulkoilupuistoissa olevia yksityisten omistamia kesämajoja vuoden päättyessä seuraavasti:

	V. 1968	V. 1967
Kivinokka	596	608
Lauttasaaren Särkiniemi	258	263
» Länsiulapanniemi ...	245	245
Satamasaari	135	135
Varsasaari	247	251
Itä-Pihalajasaari	14	14
Varis - Pitkäsaari	20	20
	1 515	1 536

Kaupunginhallituksen 6.5.1965 tekemän päätöksen mukaisesti päättyi majojen pito-oikeus Itä-Pihlajasaassa v:n 1968 loppuun mennessä.

Muutamilla suurimmilla maja-alueilla suoritettu majojen käyttöön kohdistettu tarkkailu antoi seuraavanlaisen tuloksen:

1 195 (ed. v. 1 380) ja Rastilan ulkoilumajassa 2 274 (1 506). Eri ulkoilualueilla olevissa yleisösaunoissa kävi kylpijiä seuraavasti:

	V. 1968	V. 1967
Kaunissaari	1 227	1 710
Luukkaa	745	791
Nuukсионpää	1 607	1 178
Pirttimäki	3 646	4 899
Rastila	3 376	2 964
Salmi	882	760
Yhteensä	11 483	12 302

Syynä Pirttimäen, samoin kuin osittain Kaunissaarenkin saunan käytön pienenemiseen edelliseen vuoteen verrattuna oli näillä alueilla aika-ajoin vallinnut makeanvedenpula.

Rakennus- ja korjaustyöt. Ulkoilualueilla ja -puistoissa suoritetuista uudisrakennus- ja perusparannustöistä mainittakoon: Kaunissaaren aallonmurtajatyön jatkaminen ja isännän asunnon korjaustyön aloittaminen; Lauttasaaren leirintäalueen aitauksen uusiminen; Luukkaalla porakaivon rakentaminen ja vesijohdon vetäminen päärakennukseen, ns. Rankisen mökin peruskorjaus, retki-reittityön aloittaminen alueen pohjoisosassa ja keskustan pysäköintialueen laajentaminen; Mustikkamaan henkilökunnan asuin- ja huoltorakennuksen rakennustöiden aloittaminen, jätevesipumppaamon aitaaminen ja liikennelaiturin korjaaminen; Nuuksionpään Mustalammelle sijoitetun keittokatoksen ja käymälän rakentaminen, lasten uimarannan laajentaminen Haukkalammella, isännän asunnon peruskorjaus ja saunan muuttaminen öljylämmitteiseksi; Pihlajasaarella olevan liikennelaiturin rakennustyön loppuunsaattaminen, rantakioskin peruskorjaus, uimarannan hiekoitus ja isännän venelaiturin kunnostus; Pirttimäen traktoritalin korjaus; Rastilan ulkoilumajan alakerran majoitus-huoneiden korjaus sekä käymälöiden korjaus ja maalaus; Salmen ulkoilualueella pujottelurinteiden tasoitus, syöksyrinteen avaaminen, uuden ankkurimallisen hiihtohissin valmistuminen, asuntovaunualueen raivaaminen sekä uimarannan ja -laiturin rakentaminen Paratiisiin; Satamasaaren venelaiturin ja venevajan peruskorjaus sekä käymälän rakentaminen Malkasaareen; Seurasaaren isännän asunnon korjaus; Tullisaaren ulkoilupuiston teiden korjaus sekä sen ja Varsasaaren kaato-paikan tasoitus.

Venesatamat. Kertomusvuoden aikana saatiin päätökseen Vartiokylänlahden venesataman ensimmäinen rakennusvaihe, joillon Puotilan Venekerhon n. 300 venepaikkaa kä-

sittävät ponttonilaiturit voitiin siirtää tilapäisestä sijoituspaikastaan lopulliseen paikkaansa. Vuoden lopulla valmistui myös Kipparilahteen uusi, n. 200-paikkainen venesatama sekä pantiin alulle Lemislahden venesataman rakennustyöt. Veneulkoilualan muista töistä mainittakoon vielä kelluvan aallonmurtajan rakentaminen Kulosaaren sillan pohjoispuolella olevan venesataman suojaksi sekä Pornaistenniemellä sijaitsevan veneiden talvisäilytysalueen laajentamistyöt.

Kaupungin venepaikkojen kohdalla aiheutti toisaalta vähennystä se, että Salmisaaren voimalaitoksen alueella sijainnut 84-paikkainen venelaituri jouduttiin poistamaan ja Vartiokylänlahden Leppäniemessä olevat kaksi vanhaa puulaituria, yht. 44 venepaikkaa, luovutettiin Vartiokylän ranta-ja venekerhon omistukseen.

Yksityisille veneenomistajille, veneyhteisöille ja venehuoltoalan yrityksille kertomusvuoden aikana vuokratut kaupungin venepaikat jakaantuivat seuraavasti:

Vuokraaja	Perä- kiinnik- keiset paikat	Perä- kiinnik- keettö- mät paikat	Yhteensä
Yksityiset	927	534	1 461
Veneyhteisöt ..	2 095	537	2 632
Venehuoltamot	16	18	34
Yhteensä	3 038	1 089	4 127

Kun edellisenä vuonna vuokrattujen venepaikkojen kokonaismäärä oli 3 910, on vuokrattujen paikkojen määrässä vuoden aikana tapahtunut 5.5 %:n lisäys.

Laiturin sivun pituutta mittalukuna käytäten oli kertomusvuoden aikana vuokrattu yksityisille veneenomistajille 3 540 m, veneyhteisöille 6 931 m ja venehuoltamoille 90 m laiturin sivua eli vuokratun laiturisivun pituus oli yhteensä 10 561 m.

Kalastus ja merilinnustus. Kertomusvuoden aikana myytiin Helsingin kaupungin vesillä kalastamiseen oikeuttavia lupia yhteensä

29. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

5 551 (ed. v. 7 157) kpl. Nämä jakaantuivat eri pyydysten kesken seuraavasti:

Pyydys	Lupien määrä	
	v. 1968	v. 1967
Uistin	2 514	3 524
Verkko	1 976	2 223
Koukku	420	560
Pitkäsiima	381	572
Pikkuryssä	36	50
Isoryssä	10	15
Katiska	214	213
Yhteensä	5 551	7 157

Kalastuslupien myynnistä kertyi tuloja yhteensä 23 036 mk. Kaupungin kalavesikarttoja myytiin 750 kpl eli 375 mk:n arvosta.

Suomen Matkailukalastus -yhtiölle vuokratulla Luukkaan Halkolammella olevalla lohikalojen ongintapaikalla kävi kertomusvuoden aikana n. 3 400 kalastajaa. Helsingin Kalamiespiirille vuokratulla Nuuksionpään Mustalammella kävi vastaavasti n. 2 000 kalastajaa.

Kaupungin läheisyydessä olevalle merialueelle istutettiin vuoden aikana kaikkiaan 1 050 000 hauenpoikasta. Tästä määrästä istutettiin 700 000 poikasta kaupungin toimesta ja loput yhteisesti kalastusseurojen toimesta.

Urheilu- ja ulkoilulautakunta oli vuokranut yhdeksälle helsinkiläiselle metsästysseuralle merilintujen syysmetsästysoikeuden

kaupungin edustalla olevilla erikseen nimetyillä saarilla ja luodoilla. Vuokraehtojen mukaan näiden seurojen jäsenet saivat ampua alleja ja meriteeriä alueella lokakuun ensimmäisen ja joulukuun viimeisen päivän välisenä aikana.

Ulkoiluosaston toimesta suoritettiin kalastusalan neuvontaa ja valistusta lehdistön, yleisradion, kiertokirjeiden ja eri tilaisuuksissa pidettyjen esitelmien avulla. Mm. järjestettiin 2.3. kalastusseurojen ja julkisen sanan edustajille tarkoitettu esitelmä- ja neuvottelutilaisuus sekä 7.11. kalojen käsittely- ja maistiaistilaisuus.

Kalastuksen ja merilinnustuksen valvontaa suoritettiin yhteistoiminnassa merivartioston, poliisin ja eräiden kalastusseurojen jäsenten kanssa. Kertomusvuoden aikana tarkastettiin kaikkiaan 890 kalastajan ja merilinnustajan luvat. Tarkastusten yhteydessä takavarikoitiin joukko erilaisia pyydyksiä sekä saatettiin kaksi henkilöä syytteeseen luvattomasta metsästyksestä.

Kalastuksenvalvojan virkakäyttöön hankittiin kertomusvuoden aikana uusi moottori-vene ja tässä tehtävässä toiminut vanha vene siirrettiin Satamasaaren kaitsijan käyttöön.

Matkailijapalvelu. Koti- ja ulkomaisia matkailijoita varten ylläpidettiin 15.5.—15.9. leirintäalueita Lauttasaaren ja Tullisaaren ulkoilupaihoissa. Näitä alueita käyttäneiden henkilöiden määrät ilmenevät seuraavasta asetelmasta (suluissa edellisen vuoden vastaavat luvut):

Leirintäalue	Suomalaisia	Ulkomaalaisia	Yhteensä
Lauttasaari	6 207 (5 993)	5 467 (4 331)	11 674 (10 324)
Tullisaari	5 409 (4 213)	6 527 (4 266)	11 936 (8 479)
Yhteensä	11 616 (10 206)	11 994 (8 597)	23 610 (18 803)

Kotimaisten matkailijoiden yöpymisiä tapahtui Lauttasaarella 9 445 (10 523) ja Tullisaarella 8 709 (7 815) sekä ulkomaalaisten yöpymisiä Lauttasaarella 10 237 (9 022)

ja Tullisaarella 14 021 (9 416) eli yhteensä yöpymisiä 42 412 (36 776). Kaikista yöpymisistä oli suomalaisten osuus 42.8 % ja ulkomaalaisten osuus 57.2 %.

Suomalaiset viipyivät Lauttasaaren leirintäalueella keskimäärin 1.5 (1.8) vrk ja Tullisaaren leirintäalueella keskimäärin 1.6 (1.9) vrk henkeä kohti. Ulkomaalaiset viipyivät Lauttasaaren leirintäalueella keskimäärin 1.9 (2.1) vrk ja Tullisaaren leirintäalueella keskimäärin 2.1 (2.3) vrk henkeä kohti.

Ulkomaalaiset leirintämatkailijat edustivat 55:ttä eri kansallisuutta. Suurimpana ryhmänä olivat ruotsalaiset, joita oli 3 393 (2 163) henkeä. Seuraavina olivat saksalaiset 3 282 (2 663), englantilaiset 810 (550) ja ranskalaiset 778 (615) henkeä.

Kulku- ja yöpymisvälineiden määrät olivat seuraavat:

Leirintä- alue	Linja- autoja	Henkilö- autoja	Moottori- pyöriä	Matkailu- perä- vaunuja	Telttoja
Lauttasaari	27 (13)	3 388 (3 061)	29 (47)	213 (151)	4 195 (3 906)
Tullisaari	26 (14)	3 595 (2 597)	26 (26)	248 (140)	3 836 (2 928)
Yhteensä	53 (27)	6 983 (5 658)	55 (73)	461 (291)	8 031 (6 834)

Edelliseen leirintäkauteen verrattuna lisääntyi matkailuperävaunujen kokonaismäärä 58.4 % ja telttojen määrä 17.5 %.

Stadionin retkeilymaja oli edelleen Suomen Retkeilymajajärjestön hoidossa. Majassa yöpyi yht. 16 705 (16 528) vierasta, joista suomalaisia oli 8 084 (9 252) ja ulkomaalaisia 8 621 (7 276). Yöpymiskertoja kertyi kaikkiaan 32 287 (32 979), joista kotimaisten matkailijoiden osalle tuli 14 273 (16 620) ja ulkomaalaisten osalle 18 014 (16 359) yöpymistä.

Perheenäitien lomat. Talousarviossa tarkoitukseen varatun määrärahan turvin sai 178 suuriperheistä ja vähävaraista helsinkiläisiä sekä 179 heidän nuorimpiinsa kuuluvaa lastaan anomusten perusteella 14 vuorokauden pituisen ilmaisen oleskelun Lomaliiiton, Virkamiesliiton, Svenska Semesterförbundetin ja Lasten Kesä -yhdistyksen lomakodeissa.

Viihdytystoiminta. Juhannusaattona järjestettiin Hietarannassa ja Kaivopuiston rannassa kokonpolttamistilaisuudet, joihin yleisöllä oli vapaa pääsy. Kesäkuukausina pidettiin kaupungin eri puistoissa yht. 114 ulkoilmakonserttia. Näistä 54 oli kahdeksan eri soittokunnan ja 60 kuudentoista eri laulukuoron pitämää. Kaupungissa toimineissa kahdessa kesäteatterissa järjestettiin yhteensä kolme vapaanäytäntöä.

Luonnonsuojelu ja riistanhoito. Kertomusvuoden aikana käytettiin eri ulkoilualueilla yht. 500 kg rehukaalia lähinnä jänisten ruokintaan. Lintujen ruokintaan käytettiin 400 kg viljaa ja fasaanirehua. Lintujen pesimispönttöjä valmistettiin 8 kpl. Pihlajasaa-reen istutettiin 7 ja Luukkaalle 4 fasaania. Lokki- ja variskannan lisääntymisen johdosta järjestettiin keväällä yhteistoiminnassa muuttamien metsästyseurojen kanssa lokkien ja varisten hävitystä erällä kaupungin omistamilla ulkoluodoilla. Sen tuloksena saatiin ammutuksi 18 varista, 36 harmaalokkia ja 14 selkälokkia.

Tutkimustoiminta. Purjehduskauden 1968 lopulla toimeenpantiin yhdessä kaupunkisuunnitteluviraston liikennesuunnitteluosaston kanssa kaupungin venesatamien käyttöön liittyvä, autojen pysäköintitilarpeeseen kohdistunut tutkimus. Tarkoitusta varten laadittu kyselylomake jaettiin venekerhojen välityksellä veneenomistajien täytettäväksi. Tutkimusmateriaalin käsittelyn hoitaa liikennesuunnitteluosasto.

Tiedotus- ja julkaisutoiminta. Helsinkiläisille tarjoutuvia maa- ja meriulkoilumahdollisuuksia selostettiin mm. eri tilaisuuksissa pidettyjen esitelmien, ulkoilualan näyttelyiden, lehdistön ja yleisradion välityksellä samoin kuin ulkoilualueita ja -toimintaa esittelevien,

yleisölle vapaasti jaettavien esitelehtistenkin avulla.

Kaupunginvaltuustolle ja lautakuntien jäsenille sekä julkisen sanan edustajille järjestettiin 27.6. retki Kaunissaaren ulkoilualueelle. Helsingiläisten ulkoiluharrastusta pyrittiin lisäämään niin talvisin kuin kesäisin eri ulkoilualueille suunnattujen, ohjaustoimiston toimeenpanemien »kaupungin retkien» avulla.

Ulkoiluosaston toimesta julkaistiin kertomusvuoden aikana seuraavat yleisölle jaettavat esitelehtiset:

Lehtisen nimi	Suomen- kielisenä kpl	Ruotsin- kielisenä kpl
Metsiin - merille - maanteille	15 000	3 000
Helsingiläiset kalavesillä ...	5 000	1 000
Veneulkoilu Helsingin vesillä	5 000	1 000

Osaston sisäistä tiedotustoimintaa palveli mm. ulkoilualueiden ja -puistojen isännille järjestetty koulutus- ja neuvottelutilaisuus, joka kertomusvuonna toimeenpantiin 4.4. Rastilan ulkoilualueella.

Eläintarhaosasto

Henkilökunta. Eläintarhaosaston henkilökuntaan kuului kertomusvuoden aikana 9 vakinaista ja 27 pysyvästi palkattua työntekijää. Tilapäisen henkilökunnan määrä oli korkeimmillaan 43 henkeä. Osaston päällikönä toimi 31.11. asti intendentti Curt af Enehjelm ja 1.12. alkaen fil.tri Ilkka Koivisto.

Toiminta. Eläintarhassa kävi kertomusvuoden aikana maksaneita kävijöitä seuraavasti:

	Aikuisia	Lapsia	Yhteensä
Korkeasaaren lauttalla	241 175	98 351	339 526
Maksullisilla moottoriveneillä	44 378	15 913	60 291
Yhteensä	285 553	114 264	399 817

Tämän lisäksi kävi Korkeasaarella huomattava määrä alle 4-vuotiaita lapsia, joiden määrä ei esiinny tilastossa, koska heistä ei peritä kuljetusmaksua. Edelleen kävijätilastosta puuttuvat kaikki talvisaikaan Korkeasaarella vierailleet, joiden määrä kohoaa muutamaa kymmeneen tuhanteen ja yksityisveneillä käyneet, joiden määrä on muutamia satoja.

Maksullisissa kohteissa kävi:

	Aikuisia	Lapsia	Yhteensä
Kissalaakso	227 028	100 607	327 635
Apinatalo	227 113	102 645	329 758
Karhulinna	165 884	73 655	239 539
WC:n käyttäjiä ...	37 825	16 854	54 679

Eläinkanta. Kertomusvuoden päättyessä oli Korkeasaaren eläinkokoelmassa n. 230 eri eläinlajia ja n. 1 200 eläinyksilöä. Mainittakoon, että kokoelmassa oli edustettuina seitsemän karhulajia, 12 apinalajia, 18 kissaeläinlajia, seitsemän hirvieläinlajia, 29 petolintulajia, 22 papukaijalajia sekä runsaasti edustajia muista eläinryhmistä.

Uusista hankituista eläinlajeista mainittakoon yksi kultakissa, kaksi leijonaa, yksi karhu, kolme sutta, kaksi näätää, kolme mäyrää ja kolme seepuraa.

Kertomusvuoden aikana myytiin tai vaihdettiin uusiin eläimiin n. 60 nisäkstä ja lintua, joista mainittakoon yksi mustapanteri, neljä ahmaa, laama, viisi poroa, 16 kuusipeuraa, kaksi saksanhirveä, yksi vapiti, 25 villisikaa.

Korkeasaarella syntyi kertomusvuoden aikana yhteensä n. 1 800 eläintä, joista kuitenkin hieman yli 1 600 oli petoeläinten ruokintaan käytettyjä kaniineja, marsuja ja rottia. Syntyneistä »arvoeläimistä» mainittakoon kaksi saporopinaa, kaksi vaippapaviaania, viisi leijonaa, kaksi lumileopardia, viisi ilvestä, kaksi suoilvestä, kaksi nenäkarhua, kaksi visenttiä, 10 poroa, kahdeksan saksanhirveä, neljä vapitia, neljä kuusipeuraa, yksi japaninhirvi, kaksi valkohäntäpeuraa, yhdeksän

mufflonlammasta, neljä harjalammasta, kolme alppikaurista, kaksi jakkihärkää, yksi kameli, 12 villisikaa, kolme tunturipöllöä, neljä huuhkajaa ja 35 riikinkukkoa.

Kertomusvuonna kuolleista eläimistä oli arvokkain hirvinaaras. Joitakin yli-ikäisiä eläimiä lopetettiin.

Kertomusvuoden aikana aloitettiin ja saatiin päätökseen kaksi uudisrakennusta, neljän perheen rivitalo sekä talli- ja varastorakennus. Alueen yleisessä kunnostuksessa merkitsi syksyllä tapahtunut eräiden tärkeimpien teiden asfaltointi merkittävää edistystä.

Menot ja tulot

Käyttömeno olivat kokonaisuudessaan 12 709 019 mk, josta 939 503 mk tuli lautakunnan ja viraston, 6 825 371 mk ur-

heiluosaston, 2 742 960 mk ulkoiluosaston, 1 248 285 mk eläintarhaosaston ja 952 900 mk avustusten osalle.

Menoista oli 3 051 810 mk kiinteän käyttöomaisuuden korkoja ja poistoja, 905 671 mk rakennusten ja venelaiturien kunnossapitoa ja 1 804 664 mk alueiden ja yleisten laitteiden kunnossapitoa.

Urheilutoimen uudisrakennustöihin käytettiin 9 069 853 mk, josta 6 449 424 mk urheilun, 2 105 915 mk ulkoilun ja 514 514 mk Korkeasaaren eläintarhan osalle.

Perusparannustöihin käytettiin 922 725 mk josta 562 004 mk urheilun, 235 705 mk ulkoilun ja 125 016 mk Korkeasaaren eläintarhan osalle.

Tulot olivat kokonaisuudessaan 3 133 936 mk, josta urheilunohjauksesta 44 961 mk, urheilulaitoksista 2 172 736 mk, ulkoilusta 551 076 mk ja Korkeasaaren eläintarhasta 365 163 mk.